

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Методичні рекомендації
до виконання дипломної роботи
для студентів спеціальності 051 "Економіка"
освітньої програми "Економіка та економічна політика"
першого (бакалаврського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2023

УДК 330(072.034)

М54

Укладачі: М. А. Мащенко
Т. С. Черкашина

Затверджено на засіданні кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики.

Протокол № 2 від 01.09.2022 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Методичні рекомендації до виконання дипломної роботи М54 для студентів спеціальності 051 "Економіка" освітньої програми "Економіка та економічна політика" першого (бакалаврського) рівня [Електронний ресурс] / уклад. М. А. Мащенко, Т. С. Черкашина. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 47 с.

Подано порядок підготовки бакалаврської дипломної роботи, вимоги до її змісту, структури та оформлення. Розкрито порядок подання бакалаврської дипломної роботи до захисту. Розроблено рекомендації щодо підготовки ілюстративно-графічного матеріалу (презентації) та доповіді до захисту, а також критерії оцінювання бакалаврської дипломної роботи.

Рекомендовано для студентів спеціальності 051 "Економіка" освітньої програми "Економіка та економічна політика" першого (бакалаврського) рівня всіх форм навчання.

УДК 330(072.034)

© Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця, 2023

Вступ

Бакалаврська дипломна робота (БДР) є завершальним етапом підготовки фахівців за освітньою програмою "Економіка та економічна політика". Ця робота дозволяє студенту продемонструвати набуті знання з обраної освітньої програми, вдосконалити свої фахові компетентності щодо економіки та економічної політики.

Вимоги до бакалаврської дипломної роботи сформовані відповідно до Закону України "Про вищу освіту". Освітній ступінь вищої освіти України, який формують на першому рівні вищої освіти та який присуджує вищий навчальний заклад, є бакалавр. Ступінь бакалавра здобувач отримує у результаті виконання освітньої програми та захисту бакалаврської дипломної роботи.

Бакалаврська дипломна робота – це творча дослідницька робота, яку здобувач виконує самостійно. Вона свідчить про вміння автора працювати з літературою, узагальнювати й аналізувати фактичний матеріал, використовувати теоретичні знання і практичні навички, отримані під час вивчення відповідної освітньої програми, має елементи наукового дослідження.

Мета бакалаврської дипломної роботи – це закріплення майбутніми фахівцями теоретичних засад економіки та економічної політики та практичних навичок аналізу економічних процесів, що відбуваються у сучасному суспільстві.

Для досягнення мети бакалаврської дипломної роботи студенти повинні вирішити такі завдання: закріпити навички роботи з законодавчими та нормативними матеріалами, навички проведення бібліографічного пошуку щодо конкретної проблеми, критичного аналізу наукової літератури, практичного застосування комп'ютерної техніки; здійснити огляд методичного забезпечення аналізу економічних процесів; розробити теоретичні та практичні рекомендації з підвищення ефективності регулювання економічних процесів; здійснити графічне подання даних і розрахунків з метою візуалізації результатів дипломного проектування.

Виконання бакалаврської дипломної роботи дає можливість студенту навчитися самостійно працювати з різними інформаційними джерелами, реферувати матеріали періодичної літератури, глибше вивчати основні проблеми соціальної сфери, аналізувати статистичні дані і на підставі цього розробляти організаційні заходи, доведені до рівня практичного застосування.

Бакалаврська дипломна робота має бути написана державною мовою, науковим стилем, логічно та аргументовано. Виконання дипломної роботи здійснюють поетапно в такій послідовності: вибір та узгодження з науковим керівником теми бакалаврської дипломної роботи; пошук та аналіз інформаційних джерел щодо обраної теми дипломного дослідження; систематизація та економічний аналіз результатів теоретичного пошуку тощо; узагальнення результатів власного аналітичного дослідження із застосуванням загальнонаукових, економіко-математичних та економіко-статистичних методів, формулювання науково-обґрунтованих висновків та рекомендацій; оформлення дипломної роботи відповідно до чинних вимог; підготовка доповіді та презентаційних матеріалів для захисту; отримання відгуку наукового керівника на дипломну роботу та довідки про результати перевірки дипломної роботи програмно-технічними засобами щодо оцінювання оригінальності змісту роботи; попередній захист дипломної роботи на випусковій кафедрі; отримання рецензії на дипломну роботу та інших необхідних супроводжувальних документів; захист дипломної роботи.

Бакалаврська дипломна робота повинна бути самостійним дослідженням, гідним присудження відповідної кваліфікації.

1. Мета і завдання бакалаврської дипломної роботи

Бакалаврська дипломна робота – це самостійне наукове дослідження студента, присвячене вирішенню певної економічної проблеми, у якій він демонструє рівень оволодіння необхідними загальними та професійними компетентностями, що дозволяють йому приймати оптимальні господарські рішення у майбутньому.

Метою написання бакалаврської дипломної роботи зі спеціальності 051 "Економіка" є систематизація наукових джерел, присвячених висвітленню певної проблеми у галузі економічної теорії та економічної політики, комплексне оволодіння теоретичним матеріалом, практичне застосування вже одержаних знань для вирішення конкретної економічної проблеми на мікро-, мезо- або макрорівні.

Написання бакалаврської дипломної роботи спрямоване на розвиток у студентів загальних і професійних компетентностей шляхом закріплення теоретичних знань та розвитку навичок, необхідних для виконання посадових обов'язків у майбутній професійній діяльності.

Практична значущість написання бакалаврської дипломної роботи полягає у тому, що під час її виконання студенти розвивають та вдосконалюють такі практичні навички та вміння:

самостійного визначення мети та основних завдань наукового дослідження;

пошуку та опанування необхідної аналітичної та статистичної інформації;

самостійної роботи з науковими та науково-методичними джерелами; аналізу та обґрунтування отриманих результатів для потреб розвитку економічної теорії та економічної політики на мікро-, мезо- та мікрорівнях;

вміння узагальнювати, логічно висловлювати власні думки, робити аргументовані висновки;

вміння доповідати та захищати результати, отримані в дипломній роботі;

висновки та пропозиції (чітко відповідати на поставлені запитання, відстоювати власну точку зору та ін.).

У цілому, написання та захист бакалаврської дипломної роботи дозволяє студентам спеціальності 051 "Економіка" освітньо-професійної програми "Економічна теорія та економічна політика" розвинути такі компетентності [9]:

інтегральну:

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки;

спеціальні (фахові, предметні):

здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію (СК 11);

здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру під час аналізу конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення (СК 12);

здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінювання їх конкурентоспроможності (СК 13);

здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з урахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків (СК 14);

здатність до розроблення стратегії соціально-економічного розвитку (СК 17).

Основні результати, які студенти отримують у результаті написання та захисту бакалаврської дипломної роботи, є такі:

демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні (РН 15);

набути навички для забезпечення розроблення стратегії розвитку організацій усіх форм власності та організаційно-правових форм (РН 27).

2. Підготовка до написання бакалаврської дипломної роботи

Виконання бакалаврської дипломної роботи розпочинають із вибору та затвердження теми наукового дослідження. Тематику бакалаврських дипломних робіт розробляють викладачі кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики відповідно до навчального плану спеціальності 051 "Економіка" освітньо-професійної програми "Економічна теорія та економічна політика" і затверджують на засіданні кафедри. Тематику бакалаврських дипломних робіт щорічно доповнюють й оновлюють. Орієнтовна тематика бакалаврських дипломних робіт наведена у додатку А, однак наведений перелік тем не є вичерпним і студент має право запропонувати власну тему з обґрунтуванням доцільності її дослідження та подати заяву про її затвердження завідувачу кафедри. Варто додати, що під час вибору теми бакалаврської дипломної роботи студент має обов'язково враховувати особливості бази проходження переддипломної практики (підприємства, організації, установи, управління, міської або обласної адміністрації), на матеріалах якої буде зібрано та проаналізовано необхідний статистичний матеріал.

Студенти IV курсу спеціальності 051 "Економіка" освітньо-професійної програми "Економічна теорія та економічна політика" мають визначитися щодо теми бакалаврської дипломної роботи впродовж двох тижнів від початку навчального семестру (не пізніше 15 вересня), після чого

на кафедрі державного управління, публічного адміністрування та економічної політики подати заяву студента на ім'я завідувача кафедри із зазначенням теми бакалаврської дипломної роботи і кандидатури наукового керівника (додаток Б). Під час вибору теми необхідно враховувати, що не допускається виконання бакалаврської дипломної роботи за однією і тією самою темою двома (або більше) студентами. Студентам, які у встановлені терміни не обрали тему бакалаврської дипломної роботи, кафедра має право призначити тему з затвердженого переліку на власний розсуд. Після затвердження студент має розпочати роботу над написанням бакалаврської дипломної роботи, чітко дотримуючись термінів її виконання (додаток В).

Обравши тему бакалаврської дипломної роботи, студент повинен чітко сформулювати мету наукового дослідження, послідовність його виконання, підібрати відповідну науково-методичну літературу, зібрати реальні статистичні дані не менше, ніж за три останні роки. З цих аспектів він може отримати кваліфіковану допомогу в наукового керівника, інших викладачів кафедри, завідувача кафедри, працівників бібліотеки університету.

Вивчення теми дослідження слід розпочати з опрацювання матеріалів, які містяться у підручниках і навчальних посібниках та чітко відповідають спрямованості бакалаврської дипломної роботи, а вже після цього ознайомитись з додатковою науково-методичною літературою за обраною темою (монографіями, статтями в наукових та періодичних виданнях, нормативно-правовою та статичною базами дослідження).

Для пошуку необхідного матеріалу студенту доцільно скористатися картотекою бібліотеки ХНЕУ ім. С. Кузнеця та предметно-тематичними каталогами інших бібліотек (зокрема, Національної бібліотеки ім. І. В. Вернадського, Національної парламентської бібліотеки України, Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленко, Харківської обласної універсальної наукової бібліотеки та ін.). У процесі вивчення літератури студент повинен, здебільшого, використовувати джерела, опубліковані не пізніше, ніж упродовж останніх п'яти – семи років.

Джерелами для одержання фактичного матеріалу можуть бути публікації та електронні ресурси Центру інноваційних знань Світового банку та інформаційного центру Євросоюзу, які працюють у ХНЕУ ім. С. Кузнеця, а також статистичні збірники, опубліковані роботи, звітні дані підприємств, організацій або установ, акти перевірок, висновки фінансових,

податкових, контрольно-ревізійних органів з питань економічної діяльності суб'єктів господарювання. Популярними статистичними збірниками є офіційні видання Державної служби статистики України "Статистичний щорічник" та "Україна в цифрах". Також у якості джерел статистичної інформації можна використовувати офіційні сайти таких установ як Національний банк України, Міністерство фінансів України [10], Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [11], Уряд Європейського Союзу [12], Міжнародного валютного фонду, Організації Об'єднаних Націй, Світового банку та ін.

Зміст бакалаврської дипломної роботи визначає структуру, послідовність, логічний взаємозв'язок основних частин роботи. Як правило, зі змісту зрозуміло, наскільки глибоко здобувач вищої освіти зміг опанувати теоретичний і статистичний матеріал з даної тематики та на цій основі розробити науково-практичні рекомендації щодо вирішення поставленої проблеми.

Структура змісту бакалаврської дипломної роботи повинна чітко відображати дослідницьку спрямованість даного дослідження і відповідати вимогам, які висувають до кваліфікаційних робіт такого рівня. На основі вивчення нормативних документів, статистичних збірників, спеціальної літератури, консультацій з науковим керівником студент складає спочатку стислий, а потім деталізований зміст бакалаврської дипломної роботи, який у процесі подальшої роботи може доповнюватись і уточнюватись. Приклад змісту бакалаврської дипломної роботи наведено у додатку Г.

Корегування змісту бакалаврської дипломної роботи студент повинен обов'язково узгоджувати з науковим керівником.

3. Зміст і структура бакалаврської дипломної роботи

Бакалаврську дипломну роботу слід виконувати самостійно з дотриманням рекомендованої структури. Структурними складовими бакалаврської дипломної роботи мають бути:

- 1) титульний аркуш;
- 2) зміст;
- 3) вступ;
- 4) основна частина (три розділи з висновками до кожного розділу);
- 5) висновки;
- 6) список використаної літератури;
- 7) додатки.

Титульна сторінка. Першою сторінкою бакалаврської дипломної роботи є титульна. Вона містить назву міністерства, найменування закладу вищої освіти та кафедри, на якій студент виконує дану роботу, тему з посиланням на об'єкт дослідження, дані про автора роботи, наукового керівника та рецензента, рік захисту роботи тощо (додаток Д).

Зміст містить назви та номери початкових сторінок усіх розділів та підрозділів бакалаврської дипломної роботи. Він має містити всі заголовки, які є у дипломній роботі, починаючи зі вступу і закінчуючи додатками. Приклад оформлення змісту бакалаврської дипломної роботи див. у додатку Г.

Вступ. У вступі необхідно обґрунтувати вибір теми бакалаврської дипломної роботи, розкрити її актуальність та практичну значущість. Також студенту слід визначити ступінь розробленості теми у вітчизняній та зарубіжній навчальній та науково-методичній літературі, з'ясувати, які питання і досі залишаються невирішеними або дискусійними, а також вказати, які вчені займаються їх вивченням.

Під час написання вступу студентам слід особливу увагу приділити визначенню мети та основних завдань, об'єкта та предмета дослідження бакалаврської дипломної роботи, а також методів дослідження.

Для визначення актуальності теми бакалаврської дипломної роботи необхідно стисло розкрити сучасний стан досліджуваної проблеми, необхідність подальших наукових досліджень та їх роль у подальшому розвитку сучасної економічної теорії. Правильне формулювання актуальності обраної теми бакалаврської дипломної роботи означає уміння студента відокремлювати першочергове від другорядного, з'ясувати відомі факти і ті, що поки невідомі щодо предмета дослідження. Після визначення актуальності теми бакалаврської дипломної роботи студенту необхідно зосередити увагу на формулюванні мети та завдань роботи.

Мета бакалаврської дипломної роботи повинна відображати інструменти вирішення проблемної ситуації шляхом її аналізу та виявлення причинно-наслідкових зв'язків між економічними явищами і процесами. Наприклад, метою бакалаврської дипломної роботи на тему "Дослідження тенденцій розвитку ринку праці в Україні" є дослідження теоретичних положень і розроблення науково-практичних рекомендацій щодо функціонування та розвитку ринку праці в Україні.

Виходячи з мети бакалаврської дипломної роботи, студент визначає завдання. Це, зазвичай, роблять у формі перерахування (проаналізувати..., розробити..., узагальнити..., виявити..., довести..., впровадити..., показати..., розробити..., визначити..., встановити..., з'ясувати..., оптимізувати..., надати науково-практичні рекомендації..., встановити кількісний взаємозв'язок між..., зробити прогноз... тощо). Так, для реалізації мети у бакалаврській дипломній роботі на тему "Дослідження тенденцій розвитку ринку праці в Україні" можуть бути поставлені такі завдання: узагальнити теоретичні підходи до визначення сутності поняття "ринок праці"; розкрити структуру ринку праці; сформулювати сукупність показників, які характеризують формування, функціонування та розвиток ринку праці; проаналізувати основні параметри ринку праці в Україні; дослідити тенденції розвитку ринку праці в Україні; побудувати регресійну модель впливу чинників на динаміку ринку праці в Україні; розробити вдосконалений організаційно-економічний механізм управління ринком праці в Україні; запропонувати пріоритетні напрями вдосконалення ринку праці як складової національної економіки; побудувати модель моніторингу попиту та пропозиції на ринку інтелектуальної праці України.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що обумовлює виникнення проблемної ситуації. Так, об'єктом бакалаврської дипломної роботи на тему "Дослідження тенденцій розвитку ринку праці в Україні" є процес формування, функціонування та розвитку ринку праці.

Предмет дослідження – це складова об'єкта дослідження, проблемне коло питань, які досліджують у бакалаврській дипломній роботі на прикладі окремого підприємства, галузі або національної економіки країни в цілому. Об'єкт і предмет дослідження співвідносять між собою як загальне і часткове. Під час визначення об'єкта бакалаврської дипломної роботи студенту необхідно виокремити певну його частину, що є предметом дослідження. Саме на визначенні об'єкта дослідження має бути сконцентрована основна увага студента, оскільки предмет дослідження визначає тему бакалаврської дипломної роботи та її назву. Так, предметом бакалаврської дипломної роботи можуть бути теоретичні та практичні положення щодо функціонування та розвитку основних ринків (праці, землі, капіталу, грошей, позичкового відсотка, нерухомості) або складових економічної політики (інвестиційної, інноваційної, монетарної, соціальної, фіскальної, зовнішньоторговельної тощо) та формування напрямів їх удосконалення на мікро-, мезо- та макрорівні.

Рекомендований обсяг вступу становить 2 – 3 сторінки.

Основна частина бакалаврської дипломної роботи. У процесі викладення основного матеріалу бакалаврської дипломної роботи (три розділи, у кожному з яких по два-три підрозділи обсягом 50 – 55 сторінок) необхідно висвітлити ключові питання теми, пов'язати їх між собою та показати особливості проявів на мікро-, мезо- або макрорівні.

Перший (теоретичний) розділ бакалаврської дипломної роботи має бути присвячений розгляду теоретичних аспектів або підходів до вивчення проблеми, що досліджується і слугувати підґрунтям для подальшого викладення матеріалу. У теоретичній частині бакалаврської дипломної роботи студенту слід розглянути сутність та еволюцію базових економічних категорій та/або економічних законів, пов'язаних з темою дослідження, провести порівняльний аналіз існуючих точок зору представників різних наукових течій та напрямів щодо вирішення досліджуваної проблеми, теоретично і практично обґрунтувати власне бачення наукових термінів і категорій, показати взаємозв'язки і розвиток економічних процесів та явищ за обраною темою. Рекомендований обсяг першого розділу бакалаврської дипломної роботи становить 15 сторінок (або 20 % дипломної роботи).

У другому (аналітичному) розділі бакалаврської дипломної роботи студент повинен пов'язати теоретичний матеріал з практикою господарювання в Україні та інших країнах світу. У цьому розділі слід проаналізувати динаміку економічних процесів та/або явищ упродовж останніх трьох-п'яти років, дослідити існуючі тенденції в Україні та світі. Особливу увагу студенту необхідно приділити такому: ґрунтовному та послідовному аналізу емпіричного матеріалу в Україні та/або навести й узагальнити аналогічні статистичні дані в інших країнах світу; надати економічну інтерпретацію та провести порівняльний аналіз переваг і недоліків практики господарювання в Україні та інших країнах світу; обов'язковому застосуванню ілюстративно-графічного матеріалу (побудові таблиць, схем, рисунків, графіків, діаграм тощо). Окрім наочного подання результатів математичних обчислень і розрахунків, доцільним є також статистичний аналіз даних, використання методів економіко-математичного моделювання (регресійного, факторного, дискримінантного, кластерного аналізу, багатовимірною шкалювання, нечіткої логіки) та їх реалізація у програмному середовищі *MS Excel, Eviews, SPSS, Statistica* або *Statgraphics*.

Рекомендований обсяг другого розділу становить 20 сторінок (або 25 % від дипломної роботи).

У третьому (рекомендаційному або проєктному) розділі бакалаврської дипломної роботи студенту слід обґрунтувати науково-практичні рекомендації щодо вирішення проблеми на мікро-, мезо- або макрорівні, які визначено за результатами аналізу у другому розділі. Доцільним є приведення досвіду вирішення проблеми у провідних країнах світу, а також з'ясування можливостей використання успішного зарубіжного досвіду в умовах національної економіки України. Бажаним у дипломній роботі є висловлення власних думок з вирішення досліджуваних проблем, а також доведення пропозицій до рівня практичного застосування. Рекомендований обсяг третього розділу становить 25 сторінок (або 30 % від дипломної роботи).

Висновки до бакалаврської дипломної роботи (3 – 5 сторінок) повинні бути чіткими, стислими та зрозумілими. Вони мають охоплювати теоретичні та практичні результати, отримані у кожному розділі дипломної роботи. Основна мета формулювання загальних висновків до бакалаврської дипломної роботи полягає у резюмуванні змісту (підведенні підсумків), вигідно підкреслюючи її унікальність та наукову новизну. Висновки до бакалаврської дипломної роботи мають містити теоретичні та практичні положення дипломної роботи, які характеризують ступінь розкриття теми, визначають рівень досягнення мети і вирішення завдань дослідження. Тобто у висновках до бакалаврської дипломної роботи студенту необхідно довести, що мету роботи досягнуто, а також вказати, за допомогою яких методів автору це вдалося. Рекомендований обсяг висновків бакалаврської дипломної роботи становить 3 – 4 сторінки.

Отже, рекомендований обсяг бакалаврської дипломної роботи (без урахування списку використаної літератури та додатків) становить 80 сторінок.

Список використаної літератури у бакалаврській дипломній роботі характеризує ступінь опанування студентом існуючої навчальної та науково-методичної літератури за темою дослідження. Список використаної літератури є невід'ємною складовою бакалаврської дипломної роботи, який відображає результати самостійної творчої роботи її автора та дозволяє оцінити ступінь фундаментальності проведеного дослідження. До списку використаної літератури слід додавати лише ті джерела, які

були використані під час написання дипломної роботи (не менше 50 джерел, більшість з яких має бути видана впродовж останніх трьох – п'яти років). Також обов'язковим під час написання бакалаврської дипломної роботи та формування списку використаної літератури є посилання на наукові роботи провідних учених ХНЕУ ім. С. Кузнеця, які розміщуються за таким посиланням: <http://www.repository.hneu.edu.ua>.

Додатки. Після списку використаної літератури розміщують додатки. Їх оформлюють як продовження бакалаврської дипломної роботи. До додатків необхідно додавати інформаційні матеріали, що становлять базу аналітичних досліджень згідно з обраною темою, проміжні розрахунки, статистичну звітність, таблиці, рисунки, схеми або діаграми, що займають більше однієї сторінки, а також інші матеріали, використання яких в основній частині дипломної роботи порушує логіку і послідовність викладення.

Окрім цього, бакалаврська дипломна робота має містити завдання, подання та анотацію. Завдання на дипломну роботу має містити тему роботи, прізвище, ім'я та регалії наукового керівника, рецензента, консультантів студента, перелік питань, які потрібно було розробити, перелік ілюстративно-графічного матеріалу, календарний план виконання роботи. Подання голові державної екзаменаційної комісії щодо захисту дипломної роботи має містити інформацію про успішність студента за увесь період навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, висновки наукового керівника щодо відповідності змісту роботи обраній темі, дотримання календарного плану виконання дипломної роботи, використання інформаційних технологій та методів економіко-математичного моделювання, а також показник унікальності тексту роботи (за результатами перевірки на плагіат викладачами кафедри публічного адміністрування, державного управління та економічної політики). Анотація на дипломну роботу (додаток Е) має бути написана двома мовами (українською та англійською) та містити вихідні дані роботи (тему та її автора), перелік завдань, які вирішують, методів та/або інструментів, за допомогою яких досягають мети дослідження, а також отримані наукові результати та їх практична значущість.

4. Правила оформлення бакалаврської дипломної роботи

4.1. Загальні вимоги

Бакалаврську дипломну роботу друкують за допомогою комп'ютера з одного боку стандартного аркуша паперу формату А4. Рекомендований обсяг бакалаврської дипломної роботи – 50 – 60 сторінок машинописного тексту (без урахування списку використаної літератури та додатків). Технічні вимоги до оформлення: шрифт – кр. 14, Times New Roman, міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25 см. Поля: ліве – 30 мм, верхнє та нижнє поля – 20 мм, праве – 10 мм. Надрукований текст має бути чіткого чорного кольору, використання коректора задля виправлення друкарських помилок є неприпустимим.

4.2. Нумерація

Номер сторінки ставлять у правому верхньому куті кожної сторінки. На першій сторінці (титульному аркуші) номер сторінки не ставлять. Друга сторінка бакалаврської дипломної роботи – зміст, у якому зверху пишуть великими літерами слово "ЗМІСТ", а далі назви усіх структурних підрозділів із зазначенням сторінок, на яких вони розміщені. Третя сторінка бакалаврської дипломної роботи – вступ ("ВСТУП"), з абзацу – текст вступу. Увесь текст роботи повинен бути розподілений на розділи та підрозділи відповідно до змісту. Також бакалаврська дипломна робота має містити пояснювальну записку (1 стор.), завдання (2 стор.) подання (1 стор.), анотацію двома мовами (1 стор.), які враховують під час визначення загальної кількості сторінок роботи, але не нумерують.

4.3. Заголовки

Основний текст бакалаврської дипломної роботи поділяють на розділи та підрозділи. Назву розділу пишуть великими літерами ("РОЗДІЛ"), ставлять його номер, крапку не ставлять (наприклад, "РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ ЦИФРОВИХ ГРОШЕЙ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ"). Заголовки всіх структурних частин дипломної роботи також друкують великими літерами ("ЗМІСТ", "ВСТУП", "РОЗДІЛ", "ВИСНОВКИ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ",

"ДОДАТКИ") по центру сторінки. Назви підрозділів бакалаврської роботи друкують малими літерами (за винятком першої літери) та позначають номер розділу та порядковий номер підрозділу. Наприклад, назва "підрозділ 2.2" вказує на те, що це другий підрозділ другого розділу.

Позначення складових частин бакалаврської дипломної роботи курсивом або напівжирним текстом є неприпустимим. Кожна структурна частина дипломної роботи має починатися з нової сторінки.

4.4. Посилання на джерела

Окрему увагу студентам слід звернути на правильність оформлення посилань на літературні джерела у бакалаврській дипломній роботі. Даючи посилання, необхідно поставити квадратні дужки, у яких спочатку вказати порядковий номер літературного джерела згідно зі списком використаної літератури, а потім номер сторінки або сторінок у літературному джерелі, на яке роблять посилання. У загальному вигляді посилання на літературне джерело має такий вигляд: [9, с. 18–24]. У цьому посиланні цифра 9 вказує на те, що дана публікація розміщена у списку використаної літератури під номером 9, а позначення "с. 18–24" свідчить про те, що у дипломній роботі зроблено цитування на текст, який розміщено на 7 сторінках (з 18 по 24 сторінку). У випадку, якщо студент узагальнює думки багатьох авторів або систематизує існуючі підходи, доцільним є робити посилання одразу на декілька публікацій у такому вигляді: [9, с. 18–24; 12, с. 54–59, 64–82; 22, с. 41–48; 45, с. 78–79, 84–86, 90–99]. При цьому слід уникати лише безпосереднього цитування (запозичення) тексту інших авторів, а намагатися додати у текст дипломної роботи власні наукові судження або думки.

Також необхідним є посилання на матеріал, поданий у бакалаврській дипломній роботі у наочному вигляді (таблиці, графіки, рисунки, схеми, діаграми тощо). Так, під час посилання на таблиці необхідно у тексті скорочено написати "табл. 2.2", що вказує на те, що це друга таблиця другого розділу. У разі посилання на ілюстративно-графічний матеріал необхідно у тексті скорочено написати "рис. 3.3", що вказує на те, що це третій рисунок третього розділу. Під час посилання на формули необхідно у тексті написати "формула (3.5)", що вказує на те, що це п'ята формула третього розділу. У разі посилання на додатки необхідно у тексті написати "наведено у додатку А" або "подано у табл. Б.5" (п'ята таблиця додатку Б).

4.5. Таблиці

Таблиці у бакалаврській дипломній роботі необхідно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Назви таблиць мають бути стислими і повною мірою відображати їхній зміст. Таблиці необхідно нумерувати, давати їх назву, а потім у квадратних дужках указувати номер джерела зі списку літератури і номер сторінки (сторінок), з якої таблиця запозичена. Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Технічні вимоги до оформлення таблиць: шрифт – кг. 12, Times New Roman, міжрядковий інтервал – 1,2, абзацний відступ – 0 см. Приклад оформлення таблиці у бакалаврській дипломній роботі наведено у табл. 4.1.

Таблиця 4.1

Динаміка індексу людського потенціалу в різних типах економічних систем [5; 6]

Група країн	Роки		
	2010	2015	2020
Економічно розвинуті країни	0,874	0,876	0,894
"Нові індустріальні країни"	0,810	0,835	0,84
Країни зі швидко зростаючим ринком	0,519	0,609	0,64
Постсоціалістичні країни	0,539	0,771	0,774
у тому числі:			
Україна	0,710	0,747	0,779
Країни, що розвиваються	0,510	0,412	0,479
Країни з адміністративно-командною економікою	0,814	0,833	0,835
Найменш розвинені країни	0,544	0,559	0,554

У випадку, якщо наведена таблиця у бакалаврській дипломній роботі відображає результати власних наукових результатів автора і містить елементи наукової новизни, то вона може не містити посилань на літературні джерела.

У разі перенесення частини таблиці на наступну сторінку слід обов'язково повторити її шапку і боковик. Під час поділу таблиці на частини допускають її шапку та боковик замінювати відповідно номерами граф

або рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці (1, 2, 3 ...). Якщо таблицю розділяють, то над другою і наступними частинами біля правого поля пишуть: "Продовження таблиці ..." із зазначенням номера таблиці. У випадку, якщо таблицю розміщують більш, ніж на одну сторінку, то її слід подавати у додатках.

4.6. Ілюстрації

Ілюстративно-графічний матеріал у бакалаврській дипломній роботі позначають словом "Рис." і нумерують послідовно в межах розділу. Назви схем, діаграм, графіків слід давати під рисунками. Назву кожної ілюстрації (графіка, схеми, діаграми) розміщують пропорційно основному тексту роботи одразу під зображенням, пишуть з великої літери та відокремлюють від порядкового номера крапкою. Ілюстрації також необхідно нумерувати, давати їх назву, а потім у квадратних дужках вказувати номер джерела зі списку літератури і номер сторінки. Технічні вимоги до оформлення ілюстрацій: шрифт – кг. 12, Times New Roman, міжрядковий інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25 см. Відстань між ілюстрацією та подальшим текстом має становити один рядок.

Приклад оформлення рисунка у бакалаврській дипломній роботі наведено на рис. 4.1.

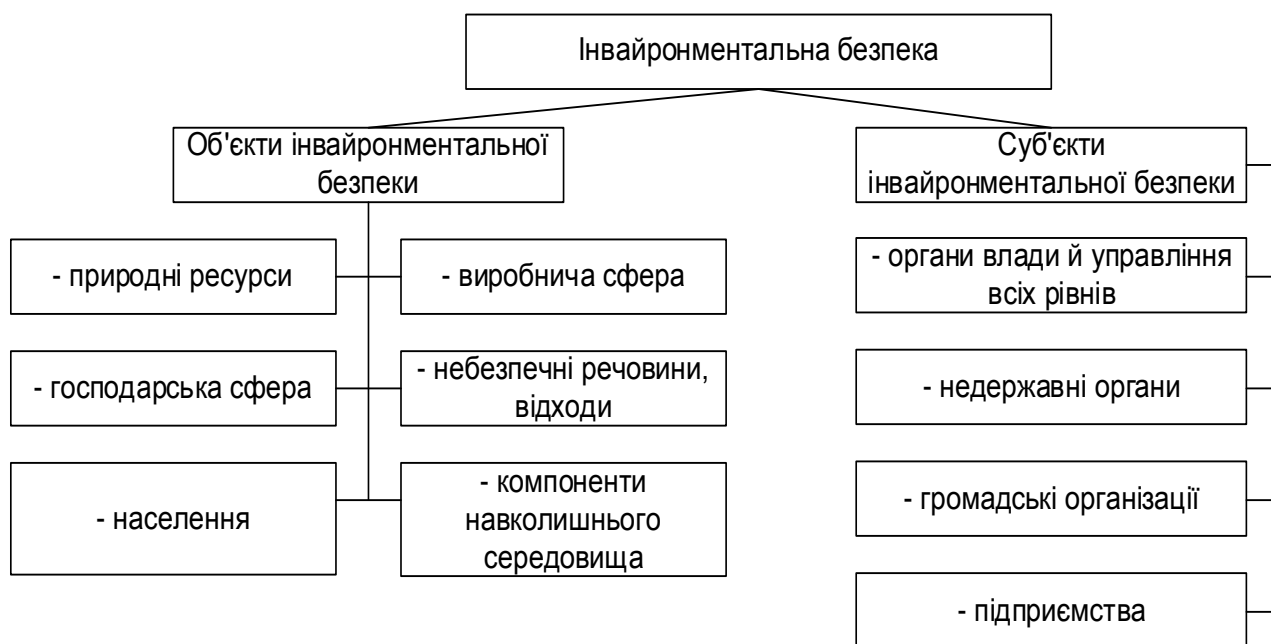

Рис. 4.1. Структурні елементи інвайронментальної безпеки держави (авторська розробка)

4.7. Формули

Формули (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Нумерація формул у бакалаврській дипломній роботі має відповідати номеру розділу і порядковому номеру у межах даного розділу. Наприклад, формула (3.1) відповідає порядковому номеру 1 у третьому розділі бакалаврської дипломної роботи. Якщо у бакалаврській дипломній роботі наведена лише одна формула, то її вказують без порядкового номера, наприклад: формула (1). Технічні вимоги до оформлення формул у дипломній роботі: шрифт для основних символів – кг. 14, для індексів – кг. 12, для субіндексів – кг. 10. Для набору формул слід використовувати редактор формул (Вставка – Об'єкт – Формула Math).

Після формули слід давати пояснення символам, які у ній використовують. Пояснення першого символу слід починати зі слова "де" та друкувати без абзацного відступу. Усі інші символи друкують з кожного нового рядка та з дотриманням абзацного відступу. Наприклад:

$$K_{\text{ВВП}} = \frac{\text{ВВП}_{\text{к(ГК)}}}{\text{ВВП}_{\text{С}}}, \quad (1.1)$$

де $K_{\text{ВВП}}$ – питома вага сукупного ВВП окремої країни або групи країн у світовому ВВП;

$\text{ВВП}_{\text{к(ГК)}}$ – сукупний ВВП певної країни або групи країн;

$\text{ВВП}_{\text{С}}$ – обсяг світового ВВП.

Відстань між кожною формулою подальшим текстом дипломної роботи має становити один рядок.

4.8. Список використаної літератури

Список використаної літератури складають у такій послідовності:

1) навчальні, наукові та науково-методичні публікації українською мовою в алфавітному порядку (навчальні або методичні посібники, підручники, наукові статті, монографії, аналітичні та/або статистичні звіти, інструкції міністерств та відомств, нормативно-правові акти (Конституція України, Закони України, Укази Президента України, Постанови Верховної Ради, Укази Кабінету Міністрів України), інтернет-ресурси);

2) навчальні, наукові та науково-методичні публікації іноземними мовами.

Усі публікації в списку літератури мають бути пронумеровані. Як і основний текст бакалаврської дипломної роботи, список літератури друкують з дотриманням таких вимог: гарнітура – Times New Roman, розмір – кг. 14, міжрядковий інтервал – 1,5, відступ – 1,25 см. Важливо, щоб за кожною публікацією студент вказав прізвище автора(ів), його(їх) ініціали, назву джерела, місто видання, назву видавництва, рік публікації, загальну кількість сторінок (для наукових статей – лише сторінки, на яких розміщено публікацію). Приклад порядку розміщення та оформлення списку використаної літератури наведено далі.

Підручник, навчальний посібник або монографія одного автора

1. Грущинська Н. М. Світогосподарські трансформації в умовах четвертої промислової революції та мережевої економіки : монографія / Н. М. Грущинська. – Київ : НАУ, 2019. – 384 с.
2. Нестерчук Ю. С. Теорія економічного аналізу : навчальний посібник / Ю. С. Нестерчук. – Київ : Центр навчальної літератури, 2020. – 272 с.
3. Zhang W. B. The General Economic Theory: An integrative approach. – London : Springer, 2020. – 654 p.

Підручник, навчальний посібник або монографія авторського колективу у складі від двох до чотирьох осіб

1. Захаркін О. О. Фінансовий менеджмент : конспект лекцій / О. О. Захаркін, Л. С. Захаркіна. – Суми : Видавництво СумДУ, 2020. – 156 с.
2. Ковальчук Н. О. Корпоративні фінанси / Н. О. Ковальчук, Е. О. Юрій. – Чернівці : ЧНУ ім. Ю. Федьковича, 2019. – 440 с.

Підручник, навчальний посібник або монографія колективу авторів у складі більше п'яти осіб

1. Мащенко М. А. Макро- і мікроекономіка : навчальний посібник / М. А. Мащенко, М. С. Бріль, О. М. Кліменко та ін. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. – 240 с.

Частина (розділ або підрозділ) монографії

1. Мащенко М. А. Управління розвитком державно-приватного партнерства щодо забезпечення інвайронментальної безпеки в умовах інноваційної економіки / М. А. Мащенко // Інноваційні платформи управління

економічними процесами в умовах цифровізації економіки : кол. монографія за ред. Прохорової В. В. – Харків : Вид. Іванченка І. С., 2020. – С. 210–218.

2. Черкашина Т. С. Методологічні підходи до визначення рівня концентрації та монополізації галузевих ринків (на прикладі галузі морського транспорту України) / Т. С. Черкашина // [Етапи становлення та розвитку економіки незалежної України. Kornieiev V., Pasichnyk, Yu., Radchenko O., Khodzhaian A. und andere: Collective monograph]. Nuremberg: Verlag SWG imex GmbH, 2021. – С. 193–201.

Підручник, навчальний посібник або монографія, виданий без автора

1. Fundamentals of Economics : textbook / M. Mashchenko, L. Ukrainka, N. Stepaneko et al. Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2021. – 240 p.

Словники, довідники

1. Словник економіста та підприємця / А. М. Туренко, І. А. Дмитрієв, О. С. Іванілов, І. Ю. Шевченко. Харків : ХНАДУ, 2018. – 340 с.

2. Фінансово-економічний словник: словник-довідник / кол. авт.: О. С. Юнін, О. О. Круглова, М. О. Савельєва та ін. – Дніпро : Видавець Біла К., 2018. – 164 с.

Багатотомні видання

1. Панчишин С. М. Аналітична макроекономіка і мікроекономіка : підручник : у 2 книгах / М. С. Панчишин. – Київ : Знання, 2010.

Книга 1. Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка. – 407 с.

Книга 2. Мікроекономіка. – 437 с.

Законодавчі та нормативні документи

1. Про віртуальні активи : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

2. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

3. Про порядок надання фінансової підтримки суб'єктам підприємництва : Постанова Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

Аналітичні звіти на огляди

1. Аналітичний звіт про індивідуальні потреби у професійному навчанні державних службовців на 2021 рік. Київ. – 2021. – 37 с.
2. Конкурентоспроможність України: Інформаційний огляд та системний аналіз. Київ. – 2021. – 204 с.
3. Labonte M. Congressional Research Service / M. Labonte, J. Nagel, F. Holdings, F. Debt. July 9, 2021. 10 P. URL: <https://crsreports.congress.gov>.

Дисертації, автореферати

1. Близнюк В. В. Ринок праці України: процеси державного регулювання та розвитку / В.В. Близнюк // автореф. на здобуття наук. ступ. докт. екон. наук : 08.00.03. – Київ, 2021. – 21 с.
2. Ракіпов В. Р. Стратегічне управління територіальним розвитком в умовах цифрової трансформації : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.05. – Херсон, 2021. – 203 с.

Наукова стаття у вітчизняному або зарубіжному журналі

1. Лісна І. Ф. Мультиплікаційний ефект факторів впливу на інфляційні процеси в Україні / І. Ф. Лісна, Н. І. Шифріна // *Управління розвитком*. – 2019. № 17(2). – С. 49–57.
2. Черкашина Т. С. Generalization of the scientific approaches to the defining of socio-economic essence and structure of labor market / Т. С. Черкашина // *Галицький економічний вісник*. – 2022. № 1. – С. 78–88.
3. Pypenko I. S. Principles of digitalisation of the state economy / I. S. Pypenko, Yu. B. Melnyk // *International Journal of Education and Science*. – 2021. Volume 4. Issue 1. – P. 42–50.

Тези доповіді

1. Мащенко М. А. Роль інвайронментальної безпеки в економічній політиці України / М. А. Мащенко // *Економіка, фінанси, облік та право в умовах глобалізації: матеріали міжнародної наук.-практ. конф.* – Полтава, 29 жовтня 2021 р. – С. 24–25.
2. Черкашина Т. С. Особливості економічної нерівності у східноєвропейських країнах з транзитивною економікою / Т. С. Черкашина // *Управлінська діяльність: досвід, тенденції та перспективи: матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф.* – Харків, 27 квітня 2021 р. – С. 174–176.

Електронні ресурси

1. Інформаційна довідка про стан інвестування в Україні. Режим доступу : <http://www.reforms.in.ua>.
2. Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції. Режим доступу : <http://www.iom.org.ua>.
3. Standardized World Income Inequality Database 5.1. Режим доступу : <http://www.wid.org>.

4.9. Додатки

Кожний додаток бакалаврської дипломної роботи має починатися з нової сторінки із вказанням у правому верхньому куті слова "Додаток" і його порядкового номера (наприклад, додаток Б). Додатки позначають великими літерами українського алфавіту, за винятком Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. За необхідності текст додатка може бути поділений на розділи, підрозділи та/або підпункти, які нумеруються в межах кожного додатка. Якщо бакалаврська дипломна робота містить тільки один додаток, то він має назву "Додаток А".

5. Порядок подання бакалаврської дипломної роботи до захисту

5.1. Перевірка дипломної роботи на плагіат

Ключовим критерієм оцінювання бакалаврських дипломних робіт є їх унікальність, адже в умовах прискореного розвитку комунікаційно-інформаційних технологій і систем суттєво спрощується доступ до результатів наукових досліджень інших осіб, а отже, навмисного або ненавмисного академічного плагіату. До форм академічного плагіату зараховують як повне або часткове привласнення результатів наукових досліджень інших авторів, так і використання публікацій учених без коректних посилань на них. Академічний плагіат є неприпустимим під час виконання будь-якого наукового дослідження, у першу чергу дипломної роботи, тому з метою недопущення порушень прав інтелектуальної власності з боку студентів ХНЕУ ім. С. Кузнеця та їх мотивації до високопродуктивної самостійної роботи під час підготовки бакалаврських дипломних робіт в університеті прийнято та діє Кодекс академічної доброчесності [13]. Згідно з основними положеннями цього Кодексу, а також Листа МОН України "Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки

принципів академічної доброчесності" обов'язковою умовою допуску дипломних робіт до захисту є їх перевірка на плагіат (унікальність) викладачами випускової кафедри. У цьому зв'язку студенти спеціальності 051 "Економіка" освітньо-професійної програми "Економічна теорія та економічна політика" повинні не менше, ніж за три тижні до захисту надати на кафедру публічного адміністрування, державного управління та економічної політики електронний варіант бакалаврської дипломної роботи для контрольної перевірки унікальності тексту за допомогою програми ANTIPLAGIARISM.NET (<https://www.etxt.ru/antiplagiat/#>). Бажано, щоб до подання бакалаврської дипломної роботи на кафедру студент та його науковий керівник самостійно перевірили електронний варіант дипломної роботи на унікальність (за допомогою програм Unplag.com, Textovod.com, Advego.com, Contentuniq.com або інших), оскільки вони несуть спільну моральну відповідальність за порушення професійної етики та недбале ставлення до посадових обов'язків.

Мінімальний показник унікальності тексту бакалаврської дипломної роботи становить 70 %, при цьому максимальна питома вага помилок дорівнює 35 %, а питома вага некоректно оформлених цитат та/або посилань – не більше 30 %. Результати перевірки дипломної роботи оформлюють у вигляді довідки, яку підписує завідувач кафедри публічного адміністрування, державного управління та економічної політики. У випадку, якщо показник унікальності тексту бакалаврської дипломної роботи становить від 40 до 60 %, то її автор повинен у п'ятиденний термін допрацювати роботу та надати її електронний варіант на кафедру публічного адміністрування, державного управління та економічної політики для повторної перевірки. У випадку, якщо показник унікальності тексту бакалаврської дипломної роботи становить менше 40 %, то її автора позбавляють права захисту у поточному навчальному році.

5.2. Проходження нормоконтролю

Наступним етапом подання бакалаврської дипломної роботи до захисту є проходження нормоконтролю – процедури перевірки дипломної роботи на відповідність технічним вимогам та правильність оформлення посилань на літературні джерела. Проходження процедури нормоконтролю можливе лише після узгодження остаточного варіанта бакалаврської дипломної роботи з науковим керівником та зазначення на титульному аркуші відмітки "До захисту". У випадку, якщо на титульному аркуші науковий керівник ставить відмітку "До захисту не допускається", студент

повинен терміново виправити виявлені недоліки та зауваження наукового керівника. Лише після цього студент може бути допущений до подальших процедур нормоконтролю, рецензування та захисту. Для проходження нормоконтролю здобувач вищої освіти повинен подати викладачу кафедри публічного адміністрування, державного управління та економічної політики, який відповідальний за процедуру нормоконтролю, такий пакет документів:

роздруковану, але не скріплену, бакалаврську дипломну роботу у папці із зав'язками, при цьому структурні частини дипломної роботи мають бути наведені у такій послідовності: титульний аркуш, пояснювальна записка, завдання (приклад наведено у додатку Ж), подання, анотація, зміст, вступ, розділи (з висновками до кожного розділу), висновки, список використаних джерел, додатки;

відгук наукового керівника – стислу характеристику структури, наукової новизни та практичної значущості бакалаврської дипломної роботи, надану та підписану науковим керівником;

зовнішню рецензію – рецензію на дипломну роботу науково-педагогічного працівника іншого закладу вищої освіти (із підписом рецензента та печаткою закладу);

підписану заяву про дотримання професійної етики під час написання бакалаврської дипломної роботи та згоди на її оприлюднення (додаток І);

довідку про результати перевірки бакалаврської дипломної роботи щодо виявлення академічного плагіату (підписує завідувач кафедри);

довідка про використання окремих результатів та окремих пропозицій (за наявності) (додаток К);

в електронному вигляді матеріали для репозитарію (анотацію та реферат);

конверт білого кольору формату А5.

Студенту необхідно пройти нормоконтроль не пізніше, ніж за 10 днів до захисту бакалаврської дипломної роботи. У випадку, якщо подана дипломна робота відповідає основним вимогам, установленим до кваліфікаційних робіт такого рівня, то викладач кафедри, який відповідальний за процедуру нормоконтролю, ставить свій підпис на позначці "Нормоконтроль" на останній сторінці роботи. У випадку, якщо подана дипломна робота не відповідає встановленим вимогам, студент повинен у триденний термін виправити зауваження викладача кафедри, відповідального за процедуру нормоконтролю, та усунути виявлені недоліки.

Бакалаврські дипломні роботи, що допущені до захисту та підписані завідувачем кафедри, науковим керівником та відповідальним за процедуру нормоконтролю, мають бути подані до скріплення (тверде переплетення). На внутрішньому боці твердої обкладинки дипломної роботи вклеюють конверт білого кольору формату А5, у який вкладають такі документи: відгук наукового керівника, зовнішню рецензію, за наявності акт (довідка) про впровадження результатів дипломної роботи (див. додаток К).

5.3. Рецензування дипломної роботи

Обов'язковими документами, які студент повинен подати до захисту разом із бакалаврською дипломною роботою, є відгук наукового керівника та рецензія експерта у галузі економічної теорії та економічної політики. І відгук наукового керівника на дипломну роботу, і рецензія експерта мають бути підписані та подані в одному екземплярі, при цьому підпис зовнішнього рецензента має бути засвідчений печаткою закладу вищої освіти, у якому працює рецензент. Щодо відгуку наукового керівника, то науковий керівник готує даний документ на основі консультацій, проведених упродовж навчального року зі студентом щодо вибору теми, узгодження плану та поточної роботи з науковими джерелами та статистичними даними, вчасного виправлення викладених зауважень і пропозицій. Залежно від характеру та змісту зауважень студенту потрібно було вчасно виправляти стилістичні та орфографічні помилки, доповнювати роботу новими положеннями, уточнювати або змінювати власну наукову позицію щодо проблемних питань. На основі цієї консультативної роботи науковий керівник надає студенту відгук, у якому зазначає актуальність досліджуваної теми, структуру бакалаврської дипломної роботи, елементи наукової новизни та виявлені недоліки. Науковий керівник повинен надати студенту відгук не пізніше, ніж за два тижні до захисту бакалаврської дипломної роботи.

Після отримання позитивного відгуку наукового керівника, бакалаврська дипломна робота має бути подана на рецензування (перевірку) експерту у галузі економічної теорії та економічної політики. У зовнішній рецензії експерт, який обов'язково має бути науково-педагогічним працівником іншого закладу вищої освіти України, визначає позитивні аспекти і недоліки рецензованої дипломної роботи, вказує наскільки повно і ґрунтовно розкрито тему обраного напряму дослідження, підтверджує (або

спростовує) актуальність сформованих висновків та наведених науково-практичних рекомендацій. При цьому бажано, щоб експерт (рецензент) надав певні зауваження та рекомендації. Студента, який отримав позитивну оцінку як наукового керівника, так і зовнішнього експерта, допускають до захисту бакалаврської дипломної роботи. Готуючись до захисту бакалаврської дипломної роботи, студент повинен ознайомитись зі змістом відгуку та зовнішньої рецензії, з'ясувати характер наданих зауважень і підготувати на них орієнтовні відповіді.

5.4. Захист дипломної роботи

Під час підготовки до захисту студент має погодити з науковим керівником складену ним стислу доповідь щодо змісту бакалаврської дипломної роботи та підготовлені наочні матеріали (презентацію). У презентації, окрім результатів наукового дослідження, студент повинен надати структурно-логічну схему бакалаврської дипломної роботи (додаток Л), яка має містити інформацію щодо предмета та об'єкта дослідження, назви розділів та підрозділів, отримані наукові результати, а також публікації, присвячені темі дипломної роботи. У доповіді необхідно розкрити актуальність обраної теми, чітко сформулювати основну мету і завдання дипломної роботи, стисло розкрити зміст роботи, доповісти про результати наукового дослідження, зроблені висновки та пропозиції. Також можна вказати труднощі або проблеми, з якими зіткнувся студент під час виконання бакалаврської дипломної роботи (наприклад, складнощі, пов'язані з доступом до статистичної звітності бази дослідження – підприємства, організації, установи, управління, міської або обласної адміністрації тощо).

Перед захистом студент і керівник пишуть подання голові ДЕК щодо захисту дипломної роботи, указуючи дані про успішність студента, висновки керівника щодо дипломної роботи, а також висновок кафедри (приклад наведено у додатку М).

Захист бакалаврської дипломної роботи відбувається до початку заліково-екзаменаційної сесії на кафедрі публічного адміністрування, державного управління та економічної політики в присутності членів державної екзаменаційної комісії та проходить за такою процедурою:

- 1) виступ студента (не більше 7-ми хвилин);
- 2) відповіді на запитання завідувача кафедри, наукового керівника, членів комісії;

3) оцінювання бакалаврської дипломної роботи з урахуванням процедури її захисту.

Під час захисту студент повинен показати актуальність теми дипломної роботи, вільне володіння теоретичним і статистичним матеріалом, основні теоретичні та практичні проблеми, які було досліджено, спроможність самостійно працювати з аналітичними звітами, нормативно-правовими документами й робити обґрунтовані висновки. Для цього студенту відводять від 5 до 7 хвилин. Відповіді студента мають бути конкретними, змістовними, лаконічними та науково обґрунтованими.

Також під час захисту бакалаврської дипломної роботи доцільно виокремити час для того, щоб продемонструвати, які зауваження наукового керівника було враховано.

6. Критерії оцінювання бакалаврської дипломної роботи

Під час захисту оцінюють якість виконання бакалаврської дипломної роботи, рівень знань і навичок, здобутих під час розкриття теми, вміння аналізувати наукові та літературні джерела, аргументовано і логічно висловлювати думки, відстоювати власну точку зору.

У процесі оцінювання якості виконання студентом бакалаврської дипломної роботи застосовують певні критерії, які охоплюють як зміст та наукову новизну роботи, так і успішність захисту та подання матеріалу (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Розподіл балів та критерії оцінювання бакалаврської дипломної роботи зі спеціальності 051 "Економіка" освітньо-професійної програми "Економічна теорія та економічна політика"

Назва критерію	Сутність критерію	Макс. бал
1	2	3
Критерії оцінювання змісту бакалаврської дипломної роботи		60
Актуальність та наукова новизна бакалаврської дипломної роботи	Відповідність теми проблемам та напряму підготовки і спеціальності, відповідність плану і змісту дипломної роботи обраній темі. Наявність елементів наукової новизни у роботі	15

Закінчення табл. 6.1

1	2	3
Визначення мети, завдання, предмета, об'єкта бакалаврської дипломної роботи	Оцінюють здатність чітко сформулювати мету дослідження, обґрунтувати предмет та об'єкт дослідження, визначити основні його завдання, опрацювати та систематизувати вітчизняні та зарубіжні літературні джерела	5
Рівень викладення основного матеріалу	Логічно-структурна побудова бакалаврської дипломної роботи, рівень самостійності проведення наукового дослідження, глибина практичного аналізу проблеми	15
Використання сучасних методів та інформаційних технологій	Ступінь використання загальнонаукових методів дослідження (аналізу, синтезу, індукції, дедукції, діалектики, методу порівнянь тощо), використання методів економіко-математичного моделювання (методу експертних оцінок, ієрархічного методу, нечіткої логіки), використання економетричних методів (регресійного, факторного, кластерного, дискримінантного аналізу), інформаційне забезпечення	10
Рівень обґрунтування та практичної значущості пропозицій	Якість обґрунтування отриманих результатів та наданих науково-практичних рекомендацій	5
Оформлення бакалаврської дипломної роботи	Відповідність дипломної роботи технічним вимогам до оформлення тексту, посилань на літературні джерела, списку використаної літератури, таблиць, рисунків, графіків, формул	10
Критерії оцінювання успішності захисту та подання матеріалу		40
Зміст доповіді до бакалаврської дипломної роботи	Відповідність доповіді регламенту (не більше 5 – 7 хвилин), наявність зв'язку з ілюстративно-графічним матеріалом, висвітлення отриманих результатів і наданих науково-практичних рекомендацій	10
Якість презентації до бакалаврської дипломної роботи	Відповідність ілюстративно-графічного матеріалу встановленим вимогам (не більше 15 плакатів), наявність структурно-логічної схеми до дипломної роботи (див. додаток Л), відповідність ілюстративно-графічного матеріалу поставленій меті і завданням дипломної роботи, відповідність нумерації плакатів на ілюстративно-графічному матеріалі і в доповіді	10
Відповіді на запитання членів ДЕК	Чотири питання від кожного члена державної екзаменаційної комісії (ДЕК) (по 5 балів за кожну правильну розгорнуту відповідь)	20

Результати захисту бакалаврської дипломної роботи оцінюють за 100-бальною шкалою із подальшим переведенням її у шкалу ECTS та у національну шкалу. Переведення балів підсумкової оцінки у шкалу ECTS та у національну шкалу здійснюють за шкалою, наведеною у табл. 6.2. Оцінку викладач виставляє в екзаменаційну відомість і залікову книжку студента.

Таблиця 6.2

**Шкала переведення балів підсумкової оцінки у шкалу ECTS
та у національну шкалу**

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
80 – 89	B	добре
70 – 79	C	
66 – 69	D	задовільно
60 – 65	E	
21 – 59	FX	незадовільно
0 – 20	F	

Підсумки захисту бакалаврських дипломних робіт студентів спеціальності 051 "Економіка" освітньої програми "Економічна теорія та економічна політика" обговорюють на засіданнях кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики, а загальні підсумки практики підводять на вченій раді факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Дипломні роботи у паперовому та електронному вигляді (на CD-RW диску) зберігають на кафедрі публічного адміністрування, державного управління та економічної політики впродовж трьох років, після цього подають до архіву ХНЕУ ім. С. Кузнеця у встановленому порядку.

Рекомендована література

1. Вінчук М. В. Економічна безпека держави : соціально-економічний вимір : навчальний посібник / М. В. Вінчук, Н. В. Наконечна. – Львів : Ліга-Прес, 2017. – 322 с.
2. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.
3. Іванілов О. Економіка підприємства : підручник / О. Іванілов. – Київ : Центр навчальної літератури, 2019. – 728 с.
4. Ковальчук Н. О. Корпоративні фінанси / Н. О. Ковальчук, Е. О. Юрій. – Чернівці : Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича, 2019. – 440 с.
5. Макроекономічний аналіз : навчальний посібник для студентів спеціальності 051 "Економіка" / укл. М. С. Бріль, О. М. Кліменко, М. А. Мащенко, Н. І. Шифріна, І. В. Пивавар. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 331 с.
6. Мулик Т. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник / Т. Мулик. – Київ : Центр навчальної літератури, 2019. – 384 с.
7. Семикіна М. В. Економіка праці та соціально-трудова відносина / М. В. Семикіна, М. В. Бугаєв, Л. Д. Закірченко ; [за заг. ред. В. Ф. Лисенка]. – Київ : Центр навчальної літератури, 2020. – 228 с.
8. Череп А. В. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / А. В. Череп, О. В. Гамова, І. А. Козачок. – Київ : Кондор, 2020. – 268 с.
9. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 05 "Соціальні та поведінкові науки", спеціальність: 051 "Економіка" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/051-Ekonomika-bakalavr.28.07.docx>.
10. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
11. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. – Режим доступу : www.my.gov.ua.
12. Офіційний сайт Європейського Союзу. – Режим доступу : www.es.europa.eu.
13. Кодекс академічної доброчесності Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>.

Додатки

Додаток А

Орієнтовна тематика бакалаврських дипломних робіт студентів спеціальності 051 "Економіка" освітньо-професійної програми "Економічна теорія та економічна політика"

1. Забезпечення прибутковості підприємства в умовах посилення конкуренції.
2. Інвестиційна діяльність підприємства та шляхи підвищення її ефективності.
3. Конкурентні переваги підприємства та обґрунтування стратегії їх забезпечення.
4. Маркетингова комунікаційна політика підприємства в умовах цифровізації.
5. Методи оптимізації виробничих витрат на промислових підприємствах.
6. Податкові ризики в системі управління економічною безпекою підприємства.
7. Прогнозування соціально-економічного розвитку промислового підприємства.
8. Розроблення плану фінансової санації промислового підприємства.
9. Система контролінгу в адаптивному управлінні підприємствами.
10. Формування системи управління витратами і собівартістю продукції виробничого підприємства.
11. Оцінювання якості економічного зростання в умовах формування постіндустріального суспільства.
12. Екологічні пріоритети сталого соціально-економічного розвитку.
13. Аналіз розвитку системи соціально-економічного прогнозування в Україні.
14. Важелі та інструменти антициклічного регулювання економіки.
15. Вплив пандемічної кризи 2019 – 2022 років на економіку України в умовах глобалізації.
16. Національні пріоритети антициклічного регулювання економіки України.
17. Формування національної інноваційно-інвестиційної політики України.

18. Забезпечення державного регулювання зайнятості в Україні в умовах євроінтеграції.

19. Аналіз розвитку інституту державного сектору в Україні в умовах світової інтеграції.

20. Управління інтеграційними процесами національної економіки в сучасних умовах.

21. Напрями та механізми досягнення економічної безпеки держави.

22. Соціальна політика держави в умовах реформування національної економіки.

23. Проблеми державної регуляторної політики реального сектору економіки в сучасних умовах.

24. Фіскальна політика держави в умовах реформування національної економіки.

25. Монетарна політика держави в умовах реформування національної економіки.

26. Вплив взаємозв'язку фіскальної та монетарної політики на рівень добробуту населення.

25. Формування та реалізація інноваційної політики держави в умовах євроінтеграції.

26. Формування національної інноваційної екосистеми в умовах глобальної конкуренції.

27. Державне регулювання інноваційної діяльності в умовах структурно-ринкових реформ.

28. Технології фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств.

29. Оцінювання інноваційного потенціалу національної економіки.

35. Удосконалення стратегії інноваційного розвитку національної економіки України.

30. Планування та прогнозування інноваційного розвитку національної економіки.

31. Формування стратегії інноваційного розвитку підприємства.

32. Механізм реалізації стартап-проектів у реальному секторі економіки.

33. Управління розвитком стартап-компаній у цифровій економіці.

34. Оптимізація взаємозв'язку економічного та технологічного потенціалів підприємства.

35. Оцінювання людського капіталу в умовах реформування національної економіки.
36. Тенденції розвитку та механізми підвищення ефективності продуктивної зайнятості населення України.
37. Оцінювання рівня та якості життя населення в умовах реформування національної економіки.
38. Продуктивна зайнятість населення в умовах цифровізації суспільства.
39. Дослідження тенденцій розвитку ринку праці в Україні.
40. Мотивація діяльності людини в умовах інформаційного суспільства.
41. Роль мотивації у підвищенні ефективності продуктивної діяльності в трансформаційній економіці.
42. Інститут інтелектуальної власності та його роль в інноваційному розвитку сучасної економіки.
43. Реалізація економічного змісту акціонерної власності: форми, моделі, особливості.
44. Особливості функціонування інтелектуальної власності в умовах цифрової економіки.
45. Вплив структури власності на діяльність корпорацій: аналіз світового та вітчизняного досвіду.
46. Економічний зміст підприємництва та його відображення в економічній теорії.
47. Господарський механізм функціонування та розвитку підприємства в умовах ринкової економіки.
48. Методи вимірювання та оцінювання ефективності діяльності підприємств.
49. Інституціональний підхід до оцінювання ефективності діяльності фірми (підприємства).
50. Механізм формування та використання капіталу підприємства.
51. Дослідження економічної природи обігового капіталу та визначення напрямів скорочення тривалості обігового циклу.
52. Формування ціни товарів і послуг в умовах трансформаційної економіки.
53. Особливості державного регулювання ціноутворення в економіці різних країн.

**Приклад оформлення заяви для затвердження теми
бакалаврської дипломної роботи**

Завідувачу кафедри державного
управління, публічного адміністрування
та економічної політики
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Наталії Гавкаловій
студента спеціальності 051 "Економіка"
освітньо-професійної програми "Економічна
теорія та економічна політика"
Віталія ЧЕРНЕНКА

Заява

Прошу Вас затвердити тему бакалаврської дипломної роботи "Управління розвитком стартап-компаній у цифровій економіці" та призначити науковим керівником канд. екон. наук, доцента Пивавар І. В.

10.09.2022 р.

_____
(підпис студента)

Віталій ЧЕРНЕНКО

Віза наукового керівника

**Приклад календарного плану виконання бакалаврської
дипломної роботи
(на 2022 – 2023 навчальний рік)**

Етапи (види) роботи	Термін виконання (число, місяць, рік)
Вибір теми бакалаврської дипломної роботи	01.09.2022 – 15.09.2022
Підбір та ознайомлення з літературою за темою дослідження	16.09.2022 – 30.09.2022
Складання плану бакалаврської дипломної роботи та узгодження його з керівником	01.10.2022 – 15.10.2022
Написання першого розділу бакалаврської дипломної роботи	16.10.2022 – 30.11.2022
Написання другого розділу бакалаврської дипломної роботи	01.12.2022 – 15.02.2023
Написання третього розділу бакалаврської дипломної роботи	16.02.2023 – 15.04.2023
Оформлення бакалаврської дипломної роботи згідно з технічними вимогами	16.04.2023 – 30.04.2023
Перевірка роботи керівником та отримання студентом відгуку наукового керівника	01.05.2023 – 10.05.2023
Проходження нормоконтролю	11.05.2023 – 15.05.2023
Рецензування бакалаврської дипломної роботи	16.05.2023 – 20.05.2023
Підготовка доповіді та ілюстративного матеріалу (презентації) до захисту бакалаврської дипломної роботи	21.05.2023 – 31.05.2023
Захист бакалаврської дипломної роботи	05.06.2023 – 06.06.2023

**Приклад оформлення змісту бакалаврської дипломної роботи
на тему "Дослідження тенденцій розвитку ринку праці в Україні"**

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ РИНКУ ПРАЦІ ЯК СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	6
1.1. Теоретичні підходи до визначення сутності ринку праці	6
1.2. Структура та принципи функціонування ринку праці	14
1.3. Показники, які характеризують формування, функціонування та розвиток ринку праці	22
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ	24
2.1. Дослідження основних параметрів ринку праці в Україні	24
2.2. Тенденції розвитку ринку праці в Україні	34
2.3. Дослідження чинників впливу на динаміку ринку праці в Україні	44
Висновки до розділу 2	52
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ ЯК СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	53
3.1. Пріоритетні напрями вдосконалення функціонування та розвитку ринку праці	53
3.2. Модель моніторингу попиту та пропозиції на ринку інтелектуальної праці України	63
3.3. Формування організаційно-економічного механізму управління ринком праці в Україні	73
Висновки до розділу 3	74
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ	85

**Приклад оформлення титульної сторінки пояснювальної записки
до бакалаврської дипломної роботи**

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА
КАФЕДРА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ,
ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ**

Пояснювальна записка

до дипломної роботи

Бакалавр

(освітній ступінь)

на тему: "Формування ринку інтелектуальної власності
у ринковій економіці"

Виконав: студент 4 курсу,
групи 6.05.051.19.01
спеціальності 051 "Економіка"
освітньо-професійної програми "Економічна теорія
та економічна політика"
Мирошніченко Д. В.

Керівник: канд. екон. наук, доцент
Черкашина Т. С.

Рецензент: канд. екон. наук, доцент
Михайлюк І. А.

Харків – 2023 рік

Приклад оформлення анотації до бакалаврської дипломної роботи

АННОТАЦІЯ

Кравченко Д. П. "Оцінювання людського капіталу в умовах реформування національної економіки".

Бакалаврська дипломна робота на здобуття кваліфікації бакалавра за спеціальністю "Економічна теорія та економічна політика" – Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Харків, 20__.

Бакалаврська дипломна робота присвячена оцінюванню людського капіталу в умовах реформування національної економіки, яка полягає у вивченні теоретико-методичної бази дослідження етапів становлення та розвитку людського капіталу, основних підходів до визначення проблеми розвитку та реформування людського капіталу національної економіки, показників, що характеризують рівень розвитку людського капіталу в національній економіці країни; проаналізувати стан і тенденції розвитку людського капіталу; запропонувати шляхи і методи розвитку людського капіталу у національній економіці України.

У дипломній роботі вирішено такі завдання: уточнити економічну сутність категорії "людського капіталу національної економіки"; розглянути структуру людського капіталу національної економіки; дослідити існуючі методи оцінювання людського капіталу національної економіки; проаналізувати стан і тенденції розвитку людського капіталу в економіці України; побудувати економічну модель залежності між ринковою вартістю людського капіталу і динамікою ВВП України; запропонувати шляхи реформування економічного механізму розвитку людського капіталу національної економіки; розробити комплексне оцінювання людського капіталу в умовах реформування національної економіки.

Ключові слова: людський капітал, людський потенціал, людський розвиток, індекс людського розвитку, інтелектуальний капітал, національна економіка, "економіка знань", людські ресурси.

ANNOTATION

Kravchenko D. P. "Evaluation of human capital in restructuring national economy".

Bachelor thesis for obtaining the qualification Bachelor's degree "Economics" – Kharkiv National Economic University. S. Kuznets, Kharkiv, 20__.

Bachelor thesis is devoted to the evaluation of human capital in terms of reforming the national economy, which is to examine the theoretical and methodological basis of the research stages of formation and development of human capital, the main approaches to defining problems of development and reform of human resources of the national economy indicators characterizing the level of human capital in the national economy; analyze the status and trends in human capital; suggest ways and means of developing human capital in the national economy of Ukraine.

In the thesis work of the following objectives: to clarify the economic substance category of "human capital national economy"; consider the structure of the human capital of the national economy; explore existing methods for assessing human capital of the national economy; analyze the status and trends of human capital in the economy of Ukraine; build an econometric model dependent relationship between the market value of human capital and the dynamics of Ukraine's GDP; propose ways of reforming the economic mechanism of human capital development of the national economy; develop a comprehensive assessment of human capital in terms of reforming the national economy.

Keywords: human capital, human resources, human development, human development index, intellectual capital, national economy, "knowledge economy", investment in human capital.

Приклад завдання на бакалаврську дипломну роботу

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

Факультет Економіки і права

Кафедра державного управління, публічного адміністрування
та економічної політики

Освітній ступінь Бакалавр

Спеціальність 051 "Економіка"

Освітньо-професійна програма "Економічна теорія та економічна політика"

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри державного управління,
публічного адміністрування
та економічної політики

_____ 20__ року
" __ " _____

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТА
Тищенко Андрія Миколайовича

1. Тема роботи: Економічний зміст підприємництва та його відображення в економічній теорії

Керівник роботи: Кліменко Олена Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент

затверджені наказом ректора від " __ " _____ 20__ року № _____

2. Строк подання студентом роботи 17.05.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи: нормативно-правові та законодавчі акти України, статистичні довідники, статистична звітність підприємств, періодичні видання, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних учених, методичні матеріали

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): _____

Розділ 1: Теоретичні дослідження підприємницької діяльності в економічній теорії

Розділ 2: Аналіз процесів розвитку підприємницької діяльності у ринковій економіці України

Розділ 3: Удосконалення механізму управління підприємницькою діяльністю в Україні

5. Перелік графічного матеріалу: _____

Плакат 1: Структурно-логічна схема бакалаврської дипломної роботи

Плакат 2: Теоретичні підходи до визначення сутності підприємництва

Плакат 3: Функції підприємництва, умови і принципи здійснення підприємницької діяльності

Плакат 4: Класифікація типів підприємницької діяльності

Плакат 5: Організаційно-правові форми підприємництва

Плакат 6: Динаміка інноваційної підприємницької діяльності в Україні

Плакат 7: Тенденції розвитку інноваційного підприємництва в країнах ЄС

Плакат 8: Регресійна модель залежності між динамікою підприємницької активності та чинниками, які на неї впливають в Україні

Плакат 9: Цілі і напрями державної підтримки підприємництва в Україні

6. Консультанти розділів дипломної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Охорона праці	Івашура А. А., канд. с.-г. наук, доцент кафедри безпеки життєдіяльності та здорового способу життя		

7. Дата видачі завдання 3 вересня 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розроблення плану дипломної роботи, ознайомлення з літературними джерелами за темою	03.09.2022 – 18.09.2023 р.	
2	Написання теоретичної частини дипломної роботи	19.09.2022 – 16.10.2023 р.	
3	Написання аналітичної частини дипломної роботи	17.10.2022 – 13.11.2023 р.	
4	Написання проєктної частини дипломної роботи	14.11.2022 – 27.11.2023 р.	
5	Перевірка чернетки дипломної роботи та внесення змін до неї керівником	28.11.2022 – 11.12.2023 р.	
6	Перевірка якості дипломної роботи у системі "Анти-плагіат"	12.12.2022 – 15.12.2023 р.	
7	Висновок про можливість допуску студента до захисту дипломної роботи	16.12.2022 – 20.12.2023 р.	
8	Попередній захист дипломної роботи	21.12.2022 – 24.12.2023 р.	
9	Виправлення зауважень щодо оформлення дипломної роботи	Січень 2023 р.	
10	Подання голові Державної екзаменаційної комісії щодо захисту дипломної роботи пакета документів	30.01.2022 – 31.01.2023 р.	

Студент _____ **Андрій ТИЩЕНКО**

Керівник роботи _____ **Олена КЛІМЕНКО**

**Приклад написання заяви про дотримання професійної етики
під час написання бакалаврської дипломної роботи**

Заява

про дотримання професійної етики
під час написання бакалаврської роботи

Я, Левченко Дмитро Ігорович, студент 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця заявляю, що в моїй бакалаврській дипломній роботі на тему: "Оптимізація взаємозв'язку економічного та технологічного потенціалів підприємства", яку подаю у Державну екзаменаційну комісію для публічного захисту, дотримані правила професійної етики, відсутні плагіат, фальсифікація даних та хибне цитування.

Я ознайомлений із чинним у Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця Положенням про підготовку та захист випускової роботи на присвоєння освітнього ступеня "бакалавр" та чинними методичними рекомендаціями до підготовки і захисту дипломної роботи для студентів бакалавріату за спеціальністю 051 "Економіка", згідно з якими наявність плагіату, фальсифікації даних та хибного цитування є підставою для зниження оцінки випускової роботи на присвоєння освітнього ступеня "бакалавр", незадовільного оцінювання або недопуску до захисту.

(дата)

(підпис)

**Приклад довідки (акту) про використання результатів
та окремих пропозицій, поданих у дипломній роботі,
у роботі підприємства (організації, установи)**

ДОВІДКА

**про використання результатів та окремих пропозицій
Загоруйко Катерини Євгеніївни, поданих у бакалаврській дипломній
роботі на тему "Оцінювання інвестиційної привабливості економіки
України в умовах глобалізації"**

У дипломній роботі подано авторські розробки з проблем обґрунтування теоретичних і практичних аспектів оцінювання інвестиційної привабливості економіки України в умовах глобалізації. Автором було докладно вивчено теоретичні підходи до визначення сутності поняття "інвестиційна привабливість національної економіки" та визначено його відмінності від суміжних категорій; узагальнено методи оцінювання інвестиційної привабливості національної економіки; оцінено рівень інвестиційної привабливості економіки України; визначено інвестиційно привабливі галузі економіки України; розроблено науково-практичні рекомендації щодо підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки України.

Практичні рекомендації, викладені у дипломній роботі, вивчено нами та використано в роботі. Так, під час планування господарської діяльності нашого підприємства на 2022 – 2025 рр. були враховані пропозиції автора щодо актуальності створення та розвитку в Україні інноваційно-інтелектуальних кластерів – інтеграційних об'єднань підприємств і наукових установ, які здатні забезпечити повний цикл виробництва нової продукції. Завдяки синергетичному ефекту така інтеграція не лише підвищить прибутковість української промисловості, а й спростить доступ українських компаній, зокрема й нашого підприємства, до трансферу сучасних технологій та розвитку співробітництва з глобальними інноваційними мережами.

Довідка видана без фінансових зобов'язань перед автором.

_____ (дата)

_____ (підпис)

Директор ПрАТ "Юніка"
Стовбенко Ж. О.

Приклад структурно-логічної схеми до бакалаврської дипломної роботи на тему "Механізм використання цифрового активу в розвитку ринкової інфраструктури"

44

**Приклад подання голові державної екзаменаційної комісії
щодо захисту дипломної роботи**

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ**

Направляється студент Іванченко Микола Васильович до захисту дипломної роботи
за спеціальністю 051 "Економіка" освітньо-професійної програми "Економічна теорія
та економічна політика"

на тему: Формування національної інноваційної екосистеми в умовах глобальної конкуренції

Дипломна робота і рецензія додаються.

Декан факультету _____
(підпис)

Довідка про успішність

Іванченко Микола Васильович за період навчання на факультеті Економіки і права
з 20__ року до 20__ року повністю виконав навчальний план за спеціальністю з таким
розподілом оцінок за:

національною шкалою: відмінно __%, добре __%, задовільно __%;

шкалою ECTS: А __%; В __%; С __%; D __%; E __%.

Секретар факультету _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Висновок керівника дипломної роботи

Студент Іванченко М. В. виконав дипломну роботу у повному обсязі відповідно
до виданого завдання та у задані строки згідно з календарним планом. Зміст роботи в цілому
відповідає обраній темі. Стиль та мова викладання дипломної роботи зрозумілі. Під час
написання було використано ПЕОТ та ІКТ. За результатами дослідження було опубліковано
наукову статтю у фаховому збірнику наукових праць. У процесі проходження системою
"Антиплагіат" відсоток співпадіння становить _____, що свідчить про самостійність
виконання дипломної роботи. Бакалаврська дипломна робота рекомендована до захисту у ДЕК.

Керівник роботи _____
" ____ " _____ 20__ року

Висновок кафедри про дипломну роботу

Дипломна робота розглянута. Студент Іванченко М. В. допускається до захисту даної
роботи в Державній екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри економічної теорії та економічної політики, докт. екон. наук,
професор

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)
" ____ " _____ 20__ року

Зміст

Вступ	3
1. Мета і завдання бакалаврської дипломної роботи	4
2. Підготовка до написання бакалаврської дипломної роботи	6
3. Зміст і структура бакалаврської дипломної роботи	8
4. Правила оформлення бакалаврської дипломної роботи	14
4.1. Загальні вимоги	14
4.2. Нумерація	14
4.3. Заголовки	14
4.4. Посилання на джерела	15
4.5. Таблиці	16
4.6. Ілюстрації	17
4.7. Формули	18
4.8. Список використаної літератури	18
4.9. Додатки	22
5. Порядок подання бакалаврської дипломної роботи до захисту	22
5.1. Перевірка дипломної роботи на плагіат	22
5.2. Проходження нормоконтролю	23
5.3. Рецензування дипломної роботи	25
5.4. Захист дипломної роботи	26
6. Критерії оцінювання бакалаврської дипломної роботи	27
Рекомендована література	30
Додатки	31

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації
до виконання дипломної роботи
для студентів спеціальності 051 "Економіка"
освітньої програми "Економіка та економічна політика"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Мащенко** Марина Анатоліївна
Черкашина Тетяна Сергіївна

Відповідальний за видання *Н. Л. Гавкалова*

Редактор *В. О. Дмитрієва*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2023 р. Поз. № 134 ЕВ. Обсяг 47 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

---

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*